

Module 5: docentenhandleiding

Experimenteel lesprogramma nieuwe economie

slo

nationaal
expertisecentrum
leerplan-
ontwikkeling

Verantwoording

© 2010, Stichting leerplanontwikkeling (SLO), Enschede

Het auteursrecht op de modules voor Economie berust bij SLO.

Voor deze module geldt een Creative Commons Naamsvermelding-Niet-Commercieel-Gelijk delen 3.0 Nederland licentie (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/nl/>) Aangepaste versies van deze modules mogen alleen verspreid worden indien het colofon vermeld wordt dat het een aangepaste versie betreft, onder vermelding van de naam van de auteur van de wijzigingen. Gebruiker mag geen wijziging aanbrengen in de auteursrechtvermelding.

SLO en door SLO ingehuurde auteurs hebben bij de ontwikkeling van de modules gebruik gemaakt van materiaal van derden. Bij het verkrijgen van toestemming, het achterhalen en voldoen van de rechten op teksten, illustraties, enz. is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Mochten er desondanks personen of instanties zijn die rechten menen te kunnen doen gelden op tekstgedeeltes, illustraties, enz. van een module, dan worden zij verzocht zich in verbinding te stellen met SLO.

De modules zijn met zorg samengesteld en getest. SLO aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor onjuistheden en/of onvolledigheden in de module. Ook aanvaardt SLO geen enkele aansprakelijkheid voor enige schade, voortkomend uit (het gebruik van) deze module.

Informatie

SLO, VO tweede fase

Postbus 2041, 7500 CA Enschede

Telefoon (053) 4840 421

Internet: www.economie.slo.nl

Geachte gebruiker

U heeft zojuist een bestand geopend met experimenteel lesmateriaal dat is gebruikt in de pilot voor het nieuwe economieprogramma. Dit lesmateriaal kunt u naast uw lesmethode gebruiken om opgaven (of series van opgaven) in te zetten of bijvoorbeeld als toetsmateriaal te gebruiken. Dit materiaal is "in ontwikkeling", dat wil zeggen dat hier aan wordt gewerkt zodat we onze leerlingen beter kunnen bedienen en/of de mogelijkheden van ons programma optimaler kunnen benutten. Wij stellen het dan ook zeer op prijs indien u uw ervaringen met ons zou willen delen. Verbeteringen, aanvullingen, onvolkomenheden, noem maar op. U doet ons en uw collega's in het land hier een groot plezier mee. Vanzelfsprekend stellen wij het ook zeer op prijs indien u ons uw ideeën, toetsen, PTA's, experimenten etc. laat zien.

Op de website <http://economie.slo.nl> treft u meer informatie

Inhoud

Voor de docent

Het vak economie bereidt leerlingen voor op een adequate deelname aan het maatschappelijk verkeer. Dit betekent dat leerlingen met behulp van de belangrijkste economische concepten de economische verschijnselen in de maatschappij begrijpen, verschijnselen waar ze als persoon in de verschillende rollen binnen huishouden, bedrijven of overheidsinstellingen mee te maken krijgen en waarbinnen zij beslissingen moeten nemen of waar zij als lid van de (nationale en internationale) samenleving mee te maken krijgen

Uit: "The Wealth of Education"

In deze module moeten leerlingen in de verschillende fasen van het leven keuzes maken die direct ingrijpen op stroom -en voorraadgrootheden, zoals inkomen en vermogen. We ruilen immers over de tijd. Daarbij willen we de balans gebruiken als extra hulpmiddel, zowel bij studenten, gezinnen en ouderen zonder al teveel m&o -achtige sommetjes te moeten maken. Het gaat erom dat de balans op een bepaalde manier de consequenties van de keuzes laat zien. Iemand die 55 is en een cursus doet, heeft geheel andere toekomstige baten dan iemand van 35. Het disconteren van toekomstige inkomsten is dus van belang. Zowel voor de student als het gezin.

Tussen generaties en over de tijd wordt er gespaard en geleend. Naast sparen, investeren gezinnen ook. Ze investeren tijd in zorg voor elkaar, ze investeren in scholing van (meestal) de kinderen en ze investeren in tijd voor het gezin of tijd voor de carrière. Dit zijn keuzes die ook opofferingskosten met zich mee brengen. Het begrip tijdvoorkeur, waar in module 4 uitgebreid bij stil is gestaan, komt hier weer aan de orde.

Deze module bestaat de volgende eindtermen:

voorbeelden geven van voorraadgrootheden en stroomgrootheden en het belang **aantonen** van deze grootheden voor de verschillende levensfasen waarin gezinnen zich bevinden en dit rekenkundig toelichten;

Aan de hand van de levensloop van gezinnen **aantonen** waarom en wanneer zij sparen, investeren in zichzelf en/of een schuld opbouwen;

En de volgende verplichte contexten:

Verplichte contexten:

Onderwijs en menselijk kapitaal

De kandidaat kan in de context van gezinshuishoudingen de intertemporele ruil analyseren die jongeren maken wanneer zij studieschulden aangaan voor het kunnen volgen van een hogere opleiding. De verdien capaciteit van het menselijk kapitaal, dat opgebouwd wordt door het volgen van onderwijs, stelt de jongeren in staat in een latere fase van het leven de schulden af te lossen. Ook overheidsuitgaven voor het onderwijs, zoals studiebeurzen en bekostiging van het onderwijs, kunnen gezien worden als 'investeringen' in menselijk kapitaal.

Pensioenen

De kandidaat kan binnen gezinshuishoudingen de intertemporele ruil analyseren die werkenden maken wanneer zij in de levensfase van actieve inzet op de arbeidsmarkt een deel van het inkomen via premiebetaling (collectief of vrijwillig) afdragen aan pensioenfondsen. Via het omslagstelsel of via het kapitaaldeckingsstelsel gebruiken pensioenfondsen deze premie-

inkomsten voor het betalen van pensioeninkomen aan de oudere generatie na beëindiging van de actieve inzet op de arbeidsmarkt. Ook kan de kandidaat de rol van de overheid analyseren die via een collectieve regeling (AOW in Nederland) zorg draagt voor een 'basispensioen' voor alle burgers. Via het omslagstelsel is er sprake van verplichte solidariteit tussen generaties, welke onder druk kan komen te staan als er sprake is van vergrijzing.

Deze module is niet zonder slag of stoot tot stand gekomen en er is onderling veel gediscussieerd. Het terugkerende punt is en blijft, in hoeverre werkt het schrijfteam het materiaal uit en wat laten we over aan de docent, rekening houdend met de doelstelling van de pilot. Daarbij proberen we de leerlingen actief te betrekken bij de verschillende situaties/contexten, dagen uit en laten de terugkoppeling en begeleiding van de leerlingen over aan de docent. Oftewel: de didactiek laten we over aan de docent maar we proberen wel enigszins te sturen met de vragen. Op de ELO hebben we onder het kopje "achtergrondmateriaal", "didactiek" verschillende documenten geplaatst die jullie hierbij kunnen helpen:

- Hoe schrijf je een betoog
- Hoe verwerk je oplossingsstrategieën
- Hoe kun je twee artikelen vergelijken

Elke aanvulling is natuurlijk welkom!

Verder hebben we ervoor gekozen om een aantal opdrachten aan te wijzen waarbij groepswork van belang is, uiteraard een suggestie! Dat geven wij aan met behulp van een rode sterretje:

Opdracht 1: leerplicht

Lees bovenstaande bron.

Je bent aan het einde van 4 vwo niet meer leerplichtig en kunt gaan werken. Maar je ziet twee andere mogelijkheden. Het ene is nog twee jaar vwo en dan werken, het tweede is, na je vwo, vijf jaar universitaire studie.

- A. Maak, via een onderzoek, een schatting van het inkomen dat je op je 16^e kunt verdienen als je direct gaat werken en vergelijk dat met de verdien capaciteit die je na twee jaar en na zeven jaar hebt opgebouwd.*
- B. Vergelijk vervolgens de *financiële* opofferingskosten van zeven jaar extra studie met het geschatte extra inkomen gedurende de 40 jaar die je verwacht te gaan werken.*
- C. Maak op grond hiervan een berekende schatting van wat een extra studiejaar je uiteindelijk oplevert.*

In de module geen experiment. In module 6 en verder, komen deze vast weer terug.

Deze module heeft 9 opdrachten, maar in de bijlage treffen jullie nog een aantal extra opdrachten aan. Het schrijfteam wist zich hier niet altijd even goed raad mee. We laten de keuze hieromtrent dus graag over aan jullie. Het zelfde geldt voor de cartoon. Ook hier hebben we onze tanden flink op stukgebeten. Voor elke suggestie/ervaring staan wij open en hopen op een actieve vulling van het kopje "wat andere scholen hebben toegevoegd".

Tenslotte hebben wij dankbaar gebruik gemaakt van het stuk van Lans Bovenberg uit Factor D (nr 4, 2006), 'levensloop als proeftuin voor een economische bril'. Dit artikel is op aanvraag bij SLO verkrijgbaar. Helaas hebben wij dit niet digitaal beschikbaar.

Wij wensen jullie veel lesplezier!

Schrijfteam vw